

По отношение на решение на КС № 10/27.07.'92 г. по конст. дело № 13/'92 г. и решение на КС № 12/30.07.2020 г. по к. д. № 1/2020 г.

Основната, относима към повдигнатите в публичното пространство въпроси част, е тази, разясняваща разпоредбата на чл. 70, ал. 1, изр. 1 от Конституцията (К) - р-л 1, б. „б“, т. 2 от решението - касателно израза „може да бъде възбудено наказателно преследване“.

Същественото в нея е, че разрешение от НС, респективно от председателя му, когато НС не заседава, за снемане на депутатския имунитет, съгласно тълкуването на КС на нормата на чл. 70, ал. 1, изр. 1 от К, се изисква, съответно дава, само за „образуване на предварително производство и извършване на следствени действия“. Това означава, че за действия, които се предприемат спрямо лице с депутатски имунитет, извън така посочения кръг и които не са в обхвата на образувано наказателно производство, респективно не са действия по разследването („следствени действия“), не се изисква предварително разрешение от НС или от неговия председател, тъй като същите не се „покриват“ от депутатския му имунитет, т.е. не се обхващат от тази специфична форма на конституционна, институционална защита и не представляват „посегателство върху имунитета на народния представител, и по-точно върху наказателната му неприкосновеност“. Това е така, защото сами по себе си тези извънпроцесуални действия, каквито и да са те - стига да не са от категорията на изброените в разпоредбата на чл. 212, ал. 2 от НПК, със съставянето на протокола за които наказателното производство се счита за образувано и с които се засягат съществено правата на лицето с депутатски имунитет, по-конкретно оглед на лице (освидетелстване), претърсване и/или изземване - не могат да доведат до ангажиране на наказателната отговорност на лицето с депутатски имунитет, поради което и не го засягат.

С други думи казано, съгласно настоящото, актуално законодателство - чл. 70, ал. 1, изр. 1 от К, и даденото му задължително за всички правоприлагащи и правоохраняващи органи, държавни и общински институции, юридически и физически лица тълкуване от КС (решение № 10/27.07.1992 г.), разрешение от НС или от неговия председател, в случаите, когато НС не заседава, се изисква само и единствено за (1) задържане на лицето и за (2) конституирането му в процесуалното

качество на обвиняем, в рамките на образувано наказателно производство, (то и извън образувано наказателно производство това е юридически невъзможно), чрез формалното предявяване на обвинение - чл. 219, ал. 1 от НПК, или чрез привличането му като обвиняем със съставянето на протокола за първото действие по разследването срещу него - за задържане по реда на НПК, за огледа му (освидетелстване), за претърсването му - лично на него (обиск) или на ползвано/и от него или преимуществено от него помещение/я, и/или за изземване - чл. 219, ал. 2 от НПК. За всякакви други действия, още повече такива, които не са предприети/извършени в рамките на съществуващо наказателно производство, а в някаква извънпроцесуална дейност на съответните правоохранителни органи, не се изисква разрешение от НС или от неговия председател, тъй като не попадат в обхвата на защитата на депутатския имунитет, като неводещи до ангажиране на наказателната отговорност на лицето по предвидения в закона - НПК, законов ред. В това число попадат всички извършвани от правоохранителните органи в извънпроцесуалната и в изпълнение на законовите им правомощия дейност, като снемане на сведения от лицето с депутатски имунитет, изискване и събиране касаещи това лице и/или негова деятелност и/или получаване от него или от трети лица - физически и юридически, частни и държавни или общински органи и/или институции, на различни документи, снемане от същото на образци на почерк, на подпис и др., за нуждите на съответното експертно изследване, прилагане спрямо него на СРС, при наличие на законовоустановените предпоставки за това, по реда на ЗСРС (не на НПК!). За последните изрично следва да се отбележи, че когато са експлоатирани в рамките на извънпроцесуална дейност, т.е. с тях не се цели събиране на доказателствени източници, а на извънпроцесуална, оперативна информация, въпреки че съставляват съществено навлизане в личната сфера на всяко едно лице, вкл. и такова с депутатски имунитет, именно за което е предвиден единствено и само за тях съдебен контрол, не се изисква разрешение от НС или от председателя му, когато то не заседава. Това е така, защото експлоатирането на СРС извън наказателно производство само по себе си не може да доведе до ангажиране на наказателната отговорност на лицето с депутатски имунитет. За да се случи последното, следва първо да се изготвят ВДС от тях, т.е. да са налице някакви данни за евентуално извършено тежко престъпление от общ характер, второ да бъде образувано досъдебно производство, трето, в рамките на провежданото по него разследване

изготвените ВДС да бъдат приобщени по реда на чл. 177, ал. 3 от НПК и четвърто, да бъде поискано от НС, въз основа на събраните доказателства, да бъде дадено разрешение за привличане на съответния народен представител в процесуалното качество на обвиняем.

Следва задължително да се подчертае, че дори да са приобщени ВДС от извънпроцесуално експлоатиране СРС към доказателствената маса по досъдебно производство, сами по себе си те, без наличието на каквито и да е други доказателствени източници, не могат да доведат до ангажиране на наказателната отговорност, т.е. до предявяване на обвинение, на което ѝ да е лице, вкл. и такова с депутатски имунитет (чл. 177, ал. 1 от НПК)! Поради това не може да се приеме, че СРС са на една и съща плоскост с действията, автоматично водещи до ангажиране на наказателната отговорност на лицето, по реда на чл. 219, ал. 2 от НПК, като задържането му, личния оглед (освидетелстване), претърсването на лице (обиск) или на ползвани от него помещения и/или изземване.

Застъпване на противното разбиране, освен несъобразено с даденото изрично тълкуване на разпоредбата на чл. 70 от К от КС, е и изцяло *contra legem*. Ако продължим логически такава насока на погрешно разсъждение, ще се окаже напълно невъзможно да се съберат не доказателства, а данни за евентуално извършено каквото ѝ да е тежко престъпление от категорията на т.нар. "дискретни" престъпления, т.е. извършвани само "на четири очи", каквито са почти всички корупционни престъпления, а още по-важно - и тези срещу държавата, като предателство, шпионство, вредителство и пр. За тях е характерно, че без използването на дискретни, скрити, неконвенционални способности, каквито са СРС, за събиране на оперативна информация, а в наказателния процес - и на доказателствено значима такава, нито едно от тези престъпни деяния, вкл. и такова срещу държавата, не може да бъде разкрито и/или доказано.

Продължавайки в същата порочна логическа насока на разсъждение, излиза, че за извънпроцесуалното, негласно събиране на информация, извършвано чрез оперативните способности на ЗСРС, както и събирането на доказателствено значима информация в рамките на образувано досъдебно производство, например за държавна измяна от депутат - чл. 101, чл. 102, чл. 103 от НК, шпионство от депутат - чл. 104 от НК, и/или за поставяне на депутат в услуга на чужда държава с цел шпионство - чл. 105 от НК, в каквито случаи СРС се явява главният и почти в 100% единственият

възможен оперативен или доказателствен способ, се изисква преди използването на СРС, да се поиска за това разрешение от НС, което, ако заседава, да проведе обсъждане на искането с участието на всички депутати, вкл. и на този, спрямо когото евентуално биха се експлоатирали СРС.

Струва ми се безпредметно да изтъквам по-нататък безсмислеността и явната абсурдност на поддържането на такова разбиране, което освен друго, а и напълно зачерква скрития, дискретен характер на оперативните способности по ЗСРС и по НПК.

Независимо от дотук изтъкнатото, мисля, че е необходимо да се изтъкне и още един аргумент.

За да бъде привлечен народен представител като обвиняем, трябва да се получи разрешение за това от НС или от неговия председател, когато то не заседава - чл. 70, ал. 1, изр. 1 от К и чл. 136, ал. 6 от Правилника за организацията и дейността на НС (ПОДНС). Затова, главният прокурор отправя искане до НС, респективно до председателя му, което обаче, съобразно нормата на чл. 136, ал. 1 от ПОДНС (впрочем със силата на закон!), трябва да е "мотивирано" и към него да са приложени "достатъчно данни", че "народен представител е извършил престъпление от общ характер". Как биха били събрани тези "достатъчно данни" за например държавна измяна от народен представител, шпионство от такъв или поставяне в услуга на чужда държава отново от депутат, а дори и за всяко едно от корупционните престъпления, извършвани "дискретно", само "на четири очи" от депутат, за които престъпления събирането на данни е на практика невъзможно без използването на негласно, скрито събиране чрез СРС на извънпроцесуална или доказателствена информация?!? Дали поддръжниците на това превратно и изцяло несъобразено с решението на КС разбиране по този начин не целят обуславяне на невъзможност за привличане към наказателна отговорност на който и да е народен представител, за каквото и да е тежко престъпление, вкл. и гореизброените корупционни и против държавата, тъй като, според тяхното тълкуване на Основния закон, за да бъде приложено СРС спрямо народен представител, абсурдно първо трябва да се иска неговото съгласие, по реда на чл. 70, ал. 2 от К и чл. 136, ал. 4 от ПОДНС (напомням, че искането на главния прокурор се обсъжда от всички членове на НС, вкл. и на този, за когото е

отправено, а последният има правото да се запознае с него и сам да даде писменото си съгласие - чл. 136, ал. 4 от ПОДНС)???

Тъй като поддръжниците на оспорваното и според мен изцяло неконституционно съобразно становище за необходимост от разрешение за приложение на СРС спрямо народен представител се позовават на друго решение на КС - решение № 12/30.07.2020 г. по к. д. № 1/2020 г. на КС,

следва да се изтъкне, че това решение е изцяло неотнормено към разглеждания казус и въобще към наказателната неприкосновеност на народните представители. Това е така, тъй като в него многократно и изрично е посочено, че то касае единствено и само президента (респективно и вицепрезидента). Имунитетът на държавния глава и на народните представители съществено се различават, както по своята същност, така и поради твърде различните, конституционно вменени функции на президента и на народните представители.

За да се очертае основната разлика между имунитетите на тези две институции - на президента и на народното представителство, наложително е да се подчертае, че липсва предвидена каквато и да е процедура за снемане на имунитета на държавния глава, за разлика от този на народен представител. При държавния глава е предвидена процедура директно по прекратяване на пълномощията му от КС, вместо снемане на имунитет (вж. чл. 103, ал. 2 и ал. 3 от К). Също така, особено съществената разлика в конституционното положение на двете висши изборни, държавни длъжности, допълнително е очертана и чрез разпоредбата на чл. 103, ал. 1 от Конституцията. Там изрично е записано, че държавният глава (и вицето му), не носят отговорност за никакви свои действия, извършени при изпълнение на функциите им, с изключение единствено на държавната измяна и на нарушенията на Конституцията. Това е твърде различно от предвидената наказателна неотговорност на народния представител по реда на чл. 69 от Конституцията и наказателната му неприкосновеност, съгласно чл. 70, ал. 1 от Конституцията. Не бива да се забравя, че за разлика от народния представител, президентът е натоварен с далеч по-различни и повече конституционни функции, определящи и разликите в неговите и на депутатите наказателна неотговорност и наказателна неприкосновеност. Така, президентът "олицетворява единството на нацията и представлява Република България в международните отношения" - чл. 92, ал. 1 от Конституцията. Той "действа като

представител на нацията, изразявайки нейното единство и достойнство", "осъществява функция по поддържане на конституционния властови баланс и гарантиране на стабилност в управлението", "представлява легитимния конституционен авторитет на държавата вътре и извън нея", "въплъщение и .. изразява и отстоява националната идентичност, ценности и стремежи, континуитета на държавата". Президентът "е преди всичко институция, която има най - висок авторитет в държавата". Освен това, за разлика от народния представител, държавният глава "има правомощия в полето на дейност и на трите клона на власт, без да навлиза в ядрото на тяхната компетентност, в съответствие с ролята му да допринася за устойчивост в механизма на властване.". По-конкретно, в "сферата на изпълнителната власт той разполага с реална власт както в сферата на отбраната и сигурността, така и във външната политика и с дискреционни правомощия, актовете издадени при упражняването на които не подлежат на приподписване.". Именно и поради това, президентът не може да бъде субект на каквато и да е намеса от страна на съдебната власт, респективно на наказателно преследване ("функционалният имунитет, бранейки публичната значимост на президента като институция, която не може да бъде допуснато да бъде засегната, препятства снемането на неговия личностен имунитет."), докато е такъв, за разлика от депутата. КС в решението си № 12/30.07.2020 г. изрично подчертава, че "По естеството си имунитетът в личностен план (неприкосновеността) е временен, но той се отнася до всички действия на президента и по изпълнение на функциите и предоставените му правомощия, и до тези, които са „външни“ за функциите - забраната в чл.103, ал.4 от Конституцията се разпростира върху всички тях.". За това, действия спрямо него от страна на съдебната власт, в частност прокуратурата, могат да бъдат предприети едва когато му бъдат прекратени пълномощията от КС, т.е. когато престане да бъде президент . За разлика от него, депутатът е легитимен субект на наказателно преследване, без да се налага да губи това свое длъжностно качество. За същия няма пречка да продължи да осъществява функциите си на народен представител, докато спрямо него се провежда наказателно производство.

Горечертаното обуславя различния конституционен режим при уреждане на имунитетите (наказателната неотговорност и наказателната неприкосновеност) на президента и на народния представител. То ясно обяснява и различните трактовки на двата вида имунитет, които дава КС. В

частност това, че за разлика от народния представител, имунитетът на президента "покрива" и извънпроцесуалните действия, предприемани при "упражняване на властовия потенциал на държавни органи в случаите на проверки наказателноправни по естеството си".

Поради това, съгласно и всичко до тук изложено, не е пропуск в решението на КС № 10/27.07.1992 г. невключването на "извънпроцесуалните действия" в обхвата на защита от имунитета на народния представител, докато, изрично в решението на КС № 12/30.07.2020 г. е посочено, че "Имунитетът на президента би се оказал лишен от съдържание, ако в рамките на такива извънпроцесуални действия с наказателноправен характер бъде допуснато да се наруши неговата неприкосновеност." , както и че "наказателната неприкосновеност на президента изисква да бъде защитен от всички действия, свързани с възможно реализиране на наказателна отговорност - процесуални и извънпроцесуални, които биха могли да нарушат неговите лични права и свободи".

В обобщение, решение на КС № 12/30.07.2020 г. е неприложимо в настоящия случай, защото касае единствено и само въпроса за имунитета на държавния глава, като нито дерогира, нито допълва по никакъв начин решение № 10/27.07.1992 г., което е издадено по повод тълкуване на други, различни конституционни разпоредби - тези, отнасящи се до имунитета на народния представител.